

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ ТА ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

УДК 343.13:005.332.2:-043.5

В. М. Беднарська

ОСТАННІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті досліджено питання взаємодії під час здійснення кримінального провадження. Висвітлено питання взаємодії не тільки між оперативними підрозділами й слідчим, а й іншими учасниками – прокурором процесуальним керівником та слідчим суддею, які різною мірою задіяні в проведенні слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій. І це не є випадковим, адже без процесуального керівника й узгодження з ним своїх дій не можуть діяти не лише оперативні підрозділи, але й слідчий. А без рішення слідчого судді неможливе проведення більшої частини негласних слідчих (розшукових) дій. Зроблено висновок, що в сучасному кримінальному провадженні поняття взаємодії має значно більший зміст і ширше коло учасників, яке вводить у цей процес, крім оперативних підрозділів і слідчого, інших суб'єктів: прокурора процесуального керівника, слідчого суддю тощо.

Ключові слова: *кримінальне провадження, взаємодія, слідчі дії, негласні слідчі (розшукові) дії, слідчий суддя, прокурор процесуальний керівник.*

Постановка проблеми. Стрімкі зміни кримінального процесуального законодавства в останні роки, змінили не тільки порядок провадження, але й сутність багатьох його понять. Поняття «взаємодії» також зазнало певних суттєвих змін, хоча на законодавчому рівні воно, як і раніше, не визначено. Ураховуючи те, що процес розслідування має для суб'єктів провадження єдині завдання, то й питання злагодженості їх роботи має для кримінального судочинства досить важливе значення. Відсутність нормативної регламентації взаємодії викликає певні складнощі у правовідносинах між суб'єктами й потребує наукового дослідження й змін законодавства.

Незважаючи на те, що науковці постійно звертаються до питань «взаємодії», проблеми її реалізації між суб'єктами провадження й сьогодні є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання «взаємодії» у кримінальному провадженні завжди було в центрі уваги науковців, які досліджували його в площині філології (А.М.Іезуїтов), філософії, соціології (В.І. Свидерський). Певних питань «взаємодії» торкалися у своїх працях відомі правники М.Н. Марченко, С.Н. Князєв, О. Василенко, П. Каркач, О. Толочко, В. Пивоваров, Л. Щербина, М. Якимчук, М. Бортун, які розглядали взаємодію між різними учасниками й у різних аспектах. Так, досліджуючи питання взаємодії В.Малого робить спробу розкрити криміналістичну сутність та функції цієї дефініції в кримінальному провадженні. Інакше розглядає це питання А.С.Тищенко, який робить

спробу дослідити саме поняття «взаємодії». Хід та результати цих досліджень свідчать про багатоаспектність цього питання, але не розв'язують усіх питань її реалізації під час кримінального провадження.

Формування цілей. У практичному застосуванні поняття «взаємодія» значно ширше ніж його визначають учені. Тому мета дослідження – уніфікувати процесуальні можливості взаємодії між різними учасниками кримінального провадження для досягнення загальних завдань судочинства.

Виклад основного матеріалу. Складно було б заперечувати наявність системності кримінального провадження. Однією зі складових системи є правовідносини взаємодіючих суб'єктів, які здійснюють кримінальне провадження – органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді й суду. Кожен з них має свої повноваження в системі й займає в них конкретне місце, але об'єднує їх саме взаємодія. Цікавою в рамках теорії систем, на наш погляд, є думка В.І.Свідерського щодо поняття «взаємодії» та її інтегруючої ролі в будь-якій системі [6, с. 4].

Розглядаючи будь-яку систему, умовно виділяють її статичний та динамічний аспекти. При цьому саме структура розглядається як статична характеристика системи, оскільки зміна структури означає неминучу зміну самої системи. Водночас організація характеризує динамічний аспект, тобто визначає єдність, упорядкованість взаємодії усіх елементів системи, що забезпечує цілісність самої системи. Складність системи розглядається серед головних інтегральних системних якостей, що так само виявляється в різноманітті та протиріччі. Нагадаємо, що саме протиріччя визначається філософією джерелом взаємодії. Протиріччя, що виникають та «борються» є одночасно наслідком та джерелом розвитку системи, у результаті чого забезпечується динамічна рівновага системи [6, с. 47].

Ми підтримуємо точку зору вченого, який розглядає взаємодію як певну систему, де основним джерелом виступають протиріччя. Адже ці протиріччя виникають між суб'єктами, їх повноваженнями, певними діями, і, вони потребують узгодження.

На жаль, на законодавчому рівні поняття «взаємодія» не визначено, хоча на практиці застосовується досить активно. Досліджуючи деякі аспекти взаємодії М.Н.Марченко наголошує, що це поняття виражає певну форму й ступінь конкретних взаємозв'язків між конкретними об'єктами [7, с. 5]. На його думку, взаємодія – це особливий вид взаємозв'язку, який характеризує існування більш глибоких відносин. Взаємодія припускає, що це явище реалізує свою специфічну природу лише через свої взаємовідносини [7, с. 130-136].

Проблематика, пов'язана з реалізацією та регламентацією взаємодії не є простою. Сутність та межі її дії за останні роки досить суттєво змінилися. Така трансформація відбулася завдяки зміні процесуального Закону й, відповідно, процедури проведення окремих слідчих дій та введення у кримінальне процесуальне законодавство негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД) як різновиду слідчих дій. Відбулася процесуалізація певних оперативних розшукових дій і до процедури їх проведення, Законом залучаються нові учасники. У зв'язку з цим змінюється й сутність самого поняття «взаємодії».

У літературі завжди панувала точка зору щодо існування двох форм взаємодії: процесуальна й непроцесуальна (організаційна). Перша форма – процесуальна, тобто, це дії між учасниками провадження, які унормовані в КПК. До них відносять надання слідчим доручень оперативним підрозділам, сумісні виїзди у складі оперативно-слідчої групи. Організація взаємодії слідчого з оперативними підрозділами у кримінальному провадженні відбувається відповідно до вимог відомчих нормативно-правових актів [5, с. 75].

Таких висновків дійшли вчені багато років тому, але основні умовиводи з цього питання, на жаль, залишилися, хоча суттєво змінилося законодавство. Саме зміна законодавства дає змогу переіменувати певні вже ustalені точки зору щодо взаємодії в кримінальному провадженні.

Слід визнати, що в жодній нормі КПК 1960 року поняття «взаємодія» не визначалося. Таку тенденцію майже повністю збережено й у КПК України 2012 року. Цей термін законодавець не використовує, за винятком ч.3ст.571 цього Кодексу. Однак будь-яких роз'яснень з приводу його розуміння в цій статті Кодексу не надано [4, с. 102].

В інших законодавчих актах згадується поняття «взаємодія», хоча й не дається його формулювання.

Наприклад, Закон України «Про міліцію» закріплював такі форми взаємодії органів внутрішніх справ, як спільна діяльність; надання з їх боку всілякої допомоги й підтримки; надання інформації з питань боротьби з різними правопорушеннями [2].

Чинний Закон України «Про національну поліцію» у ч.1 ст.5 визначає взаємодію поліції з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів. Посилання в цій статті на взаємодію поліції з органами правопорядку та іншими органами державної влади є досить загальним і не має жодних указівок на конкретні дії. Але водночас саме посилання на взаємодію з конкретними державними органами влади дає право зробити висновок про розширення меж взаємодії у кримінальному провадженні.

У визначеному Законі є ще одна стаття, де згадується взаємодія з населенням на засадах партнерства (ст. 11 Закону), у якій зазначається, *що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства й спрямована на задоволення їхніх потреб* [1]. У цій статті йдеться про взаємодію на засадах партнерства. Але що саме мається на увазі під «партнерством», тим більше як засади, у Законі не визначено. Зауважимо, що така засада, як «партнерство» не унормовано в жодному із Законів, що стосуються кримінального судочинства.

На жаль, таке визначення взаємодії в Законі, як і відсутність самого поняття, переводять ці статті в розряд декларативних. Питання визначення самого поняття «взаємодії» потребує окремого дослідження та визначення й не є предметом нашої зацікавленості.

Про необхідність взаємодії у сфері протидії злочинності йдеться в ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2]. Цей Закон міг

би стати правовою основою діяльності оперативних підрозділів і взаємодії з іншими суб'єктами, значно розширивши їх можливості, і, тим самим сприяв би підвищенню ефективності провадження. Але цього не сталося, адже Закон змінився тільки частково. Певна кількість оперативно-розшукових дій було процесуалізовано й регламентовано у Кримінальному процесуальному Кодексі, як негласні слідчі (розшукові) дії. До проведення їх законом залучаються й інші учасники провадження, крім оперативних підрозділів – слідчий, прокурор процесуальний керівник, слідчий суддя. Тобто процесуально закріплюється певний алгоритм дій усіх учасників, їх процесуальна взаємодія. Але саме поняття «взаємодія», як і необхідність її реалізації, у КПК законодавцем не визначається.

Можливо, саме це є причиною того, що поняття «взаємодія» постійно є предметом досліджень науковців. Але, на жаль, автори досліджень здебільшого опрацьовують наукову літературу 70-90 років 20-го століття, не приділяючи необхідної уваги сучасному законодавству, яке активно змінюється й реформується.

Автори розглядають «взаємодію» у різних аспектах, але більшість дослідників розглядають як таку, що відбувається, або повинна відбуватися між оперативними підрозділами й слідчим. При цьому основним процесуальним документом, який свідчить про наявність взаємодії було і є доручення слідчого (ст. 41 КПК).

Таке трактування процесуальної форми взаємодії звужує зміст цього поняття та його розповсюдженість на інших суб'єктів провадження. Адже чинний КПК 2012 року процесуально зберігаючи прояв процесуальної форми взаємодії слідчого через доручення з оперативними підрозділами, значно розширює процесуальні можливості взаємодії, які визначаються іншими процесуальними рішеннями, набагато ширшого кола суб'єктів – доручення прокурора слідчому (ч. 4 ст. 40 КПК), клопотання слідчого до суду, погодження клопотання з прокурором процесуальним керівником, рішення слідчого судді.

Тож можна дійти висновку, що слідчий під час кримінального провадження досить активно спілкується не тільки з оперативними підрозділами, але й з іншими суб'єктами провадження, спільна діяльність яких не пов'язана між собою відомчими відносинами підлеглості. Саме це є однією з ознак взаємодії між суб'єктами кримінального провадження. Іншими ознаками, що тісно пов'язані з названою, є застосування кожним суб'єктом провадження лише йому властивих форм і методів роботи в межах своїх повноважень та передбачених кримінальним процесуальним Законом.

У сучасному кримінальному провадженні вагоме місце займає прокурор як процесуальний керівник, який не тільки дає доручення та вказівки, але й сам має досить широке коло повноважень щодо участі в провадженні: брати участь у проведенні слідчих, (розшукових) дій та самостійному їх проведенні, давати згоду на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, давати згоду для звернення до слідчого судді за рішенням на проведення слідчих, негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій тощо. Для надання згоди на проведення тих чи інших

слідчих чи негласних слідчих (розшукових) дій процесуальний керівник повинен мати доступ до всієї інформації в провадженні. Адже законодавець у кожному конкретному випадку вимагає представити слідчому судді певних доказів саме від прокурора. Наприклад, саме прокурор повинен довести в суді при розгляді клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ч. 3 ст. 248 КПК) наявність підстав уважати, що: 1) учинений злочин відповідної тяжкості; 2) під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії можуть бути отримані докази, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які його вчинили.

Кримінальний процесуальний Закон у ч. 3 ст. 246 КПК визначає, що рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у випадках визначених КПК – слідчий суддя, за клопотанням прокурора, або слідчого, погодженого з прокурором. Слідчий повідомляє прокурора про прийняття рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, або звертається з клопотанням про дачу дозволу на їх проведення. Прокурор має право відмовити в задоволенні клопотання, заборонити проведення слідчих або негласних слідчих (розшукових) дій або припинити подальше їх проведення.

Виходячи із сутності цих норм, КПК визначається певний алгоритм дій кожного суб'єкта – звернення з клопотанням, отримання згоди в прокурора на звернення до суду з клопотанням, рішення слідчого судді. Обмін інформацією в таких випадках також відбувається на процесуальному рівні, адже інформація на підставі якої проводиться та чи інша негласна слідча (розшукова) дія повинно бути визначено в рішеннях слідчого, прокурора, слідчого судді. І саме це ставить взаємодію в кримінальному провадженні на новий рівень, який не передбачає закулісного обміну інформацією, а тільки таку, що визначено в Законі.

Незважаючи на те, що суб'єкти, задіяні у кримінальному провадженні різняться між собою, функціонують вони не ізольовано, а у взаємодії один з одним.

Таким чином, інформаційний обмін між суб'єктами провадження (взаємодія) – це об'єктивна необхідність щодо підвищення ефективності роботи взаємодіючих суб'єктів, яку вже унормовано в Законі.

Нові реалії розвитку кримінального провадження в Україні вимагають принципово нових підходів до організації взаємодії оперативних підрозділів між слідчим, прокурором, слідчим суддею як однієї з найефективніших процесуальних форм. Яскравим прикладом такої взаємодії є дії оперативних підрозділів, слідчого, прокурора процесуального керівника та слідчого судді під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Запроваджуючи у кримінальне процесуальне законодавство негласні слідчі (розшукові) дії, законодавець не тільки процесуалізує окремі оперативно-розшукові дії, але й унормовує взаємодію між основними учасниками цих дій. Іншими словами, процесуальна форма взаємодії

розширила межі своєї дії, поступово витісняючи й змінюючи непроцесуальну (організаційну) форму.

Зміст непроцесуальної (організаційної) форми провадження фактично ніколи не визначався, за винятком вказівки на те, що це не унормована в Законі взаємодія. Але більшість науковців вважають саме організаційні дії учасників провадження, за допомогою яких направлялися та організовувалися різні за повноваженнями, структурними підрозділами, відомствами дії учасників провадження.

Питання організації взаємодії під час кримінального провадження завжди залишалися спірними протягом багатьох років. Суперечливість полягала у визначенні суб'єктів, які мають керувати й відповідно об'єднувати, організувати суб'єктів кримінального провадження. Скажімо, за КПК (у ред. 1961 р.) суб'єктом, який організував досудове розслідування був слідчий, що направляв хід розслідування, вирішував, коли і які слідчі дії слід проводити, постановляв рішення про їх проведення, вирішував питання про притягнення особи до відповідальності тощо.

Чинний КПК (ч. 1 ст. 39) такою особою визнає керівника органу досудового розслідування: керівник органу досудового розслідування організує досудове розслідування. На слідчого покладається лише відповідальність за законністю та своєчасністю здійснення процесуальних дій. Крім того, велика частка слідчих, процесуальних (забезпечувальних) дій, негласних слідчих (розшукових) дій не може бути проведена без дозволу прокурора або суду. Таким чином, організаційні моменти, у тому числі й щодо взаємодії покладаються на керівника органу досудового розслідування. Ми зараз не сперечаємося з цього питання, але наразі така організація з боку керівника є більш формальною, виходячи хоча б з кількості справ у провадженні слідчих.

Крім керівника органу досудового розслідування, кримінальний процесуальний Закон передбачає офіційне керівництво провадженням також і прокурором процесуальним керівником з досить широким колом повноважень. А рішення про проведення слідчих, негласних слідчих (розшукових) дій, крім слідчого та прокурора, мають право приймати ще й слідчі судді. Безумовно, що поряд з процесуальною формою взаємодії між цими суб'єктами існує й непроцесуальна, яка визначається, крім обміну інформацією, вирішенням питань про черговість проведення дій, їх необхідність тощо. Ці питання вирішуються зазвичай в усній формі. Але прокурор процесуальний керівник може таку діяльність викласти в процесуальному документі – вказівках, що обов'язкові для виконання як слідчим, так і оперативними підрозділами.

При цьому всі суб'єкти, які входять у систему кримінального провадження, зберігають свою організаційну самостійність і діють лише в межах компетенції, визначеної законом. Кожний учасник слідчої, негласної слідчої (розшукової) дії є носієм конкретних прав і обов'язків, сукупність яких складає його правовий статус й у кожному випадку встановлено ступінь відповідальності за невиконання обов'язків.

Серед учених існує точка зору відповідно до якої суб'єкти реалізують свої повноваження щодо один одного в разі, коли мета їхньої діяльності збігається або вони мають спільні інтереси й саме це прийнято називати взаємодією [5, с. 101-106]. Але така точка зору не є конкретною. Адже мета, як і завдання, у діяльності суб'єктів, які здійснюють провадження, повинна бути єдиною й відповідати вимогам Закону. Тому вказівка «у разі, коли мета їх діяльності збігається» є недостатньою. Взаємодія – це не просто спільна діяльність, а саме така, що крім єдиної мети має ще й узгодженість дій за місцем та часом. Саме така спільна діяльність визначає алгоритм дій кожного суб'єкта, який і забезпечує ефективне поєднання оперативно-розшукових, слідчих і негласних слідчих (розшукових) дій, тобто їх узгодження.

Таким чином, характерними рисами взаємодії є множинність суб'єктів, які беруть участь у здійсненні провадження й проведенні слідчих або негласних слідчих (розшукових) дій, і, дії котрих потребують узгодженості й певної організації у своїй діяльності та направленості на розкриття правопорушення й отримання доказової інформації.

Ключовим словом є «узгодженість», яке й у подальшому визначає особливості взаємодії слідчого з іншими учасниками проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Новітнім і головним у цьому питанні є розширення кола осіб взаємодії слідчого під час досудового провадження. Законодавець визначає обов'язковість узгодження більшості рішень про проведення негласних слідчих (розшукових) дій з прокурором, що свідчить про взаємодію, яка виникає між цими суб'єктами провадження. Більше того, якщо оперативний підрозділ отримав доручення від слідчого чи прокурора на проведення певних слідчих чи процесуальних дій, то в цьому випадку оперативний співробітник отримує повноваження слідчого, і, уже він взаємодіє з прокурором, узгоджуючи ті чи інші питання та рішення.

Узагальнюючи викладені міркування, взаємодію у кримінальному провадженні можна визначити як узгоджену діяльність взаємодіючими суб'єктами, не пов'язаних між собою відносинами підлеглості, із застосуванням лише їм властивих форм і методів роботи, у межах повноважень, передбачених кримінальним процесуальним Законом та об'єднаних загальними завданнями кримінального судочинства. Від цілеспрямованої та вміло організованої, згідно з приписами нормативно-правових актів, взаємодії залежить ефективність кримінального провадження загалом.

Маючи фактично сформовану процесуальну форму взаємодії, саме поняття потребує законодавчого закріплення, яке доцільно було б визначити в главі 19 «Загальні положення досудового розслідування».

Висновки. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що найбільш обґрунтованою й такою, що відповідає сучасним та юридичним засадам є точка зору щодо взаємодії між усіма суб'єктами, що здійснюють досудове провадження: оперативними підрозділами, керівником досудового провадження, слідчим, прокурором як процесуальним керівником тощо.

Спільна діяльність органів, які здійснюють кримінальне провадження й не пов'язані між собою відносинами підлеглості, передбачає удосконалення взаємодії. До основних з них, на наш погляд, належать: застосування кожним суб'єктом провадження лише властивих йому форм і методів роботи, рівність суб'єктів провадження; узгоджуваність дій різних органів для досягнення спільної мети; ініціативність кожного органу в постановці питань для спільного обговорення й вирішення; забезпечення зацікавлених органів відомостями, необхідними для виконання покладених на них функцій та їх аналіз; прогнозування, планування й контроль за усуненням виявлених упущень. Саме такий алгоритм кримінального провадження закріплено в чинному КПК України і його не варто обмежувати тільки взаємодією між оперативними підрозділами та слідчим.

Використані джерела:

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII /зі змінами та доповненнями/ Офіційний сайт ВРУ// <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> .
2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 № 2135-XII /зі змінами та доповненнями/ Офіційний сайт ВРУ// [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> .
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України / зі змінами та доповненнями/ Офіційний сайт ВРУ// [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> .
4. Тищенко С. Дефініція поняття взаємодії в кримінальному провадженні. /С.Тищенко// Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2014 -№3. – С.101-106
5. Иезуитов А.Н. Философы взаимодействия. – СПб.:Изд-во полиграф.техникума, - 1995. – 214с.
6. Свидерский В.И. О диалекте элементов и структуры в объективном мире и в познании. – М.: Соцгиз. – 1962. – 275с.
7. Марченко М.Н. Правовые системы современного мира:учебн. пособ. / М. Н. Марченко. – М.: ИКД «Зерцало-М», 2008. – 528 с.

Стаття надійшла до редколегії 08.11.2016

Беднарская В. М. Последние тенденции развития взаимодействия субъектов в уголовном производстве

Исследуются отдельные вопросы взаимодействия в уголовном производстве. Автором акцентируется внимание на наличии более широкого круга взаимодействующих сторон, чем это принято считать. Алгоритм их действий определен в УПК, как и процессуальные документы, определяющие их связь. Делается вывод о том, что уголовное производство имеет в своем арсенале достаточно широкий круг активно взаимодействующих участников производства, который нельзя ограничивать только взаимодействием между оперативными подразделениями и следователем.

Ключевые слова: уголовное производство, взаимодействие, прокурор процессуальный руководитель, следственный судья, следственные действия.

Bednarskaya V.M. Recent trends in the development of interaction of subjects in criminal proceedings

In the article examines the issues of interaction between subjects who are entitled to pre-trial criminal proceedings.

The author draws the attention to the fact that during the pre-trial interaction investigation is carried out not only between the operational units and the investigator, but also other participants of criminal proceedings - the prosecutor procedure director and the investigating judge, who is more or at least take part in the investigation, undercover investigative (search) actions, as well as carrying out some procedural actions related to the provision of criminal proceedings.

Without the permission of the investigating judge can not be carrying most of the covert investigation (search) activities of some investigative actions (search) or actions that provide pre-trial proceedings. It is noteworthy that the algorithm of actions of operational units, investigator, prosecutor procedure director and the investigating judge, as the communicating parties is defined in the Code of Criminal Procedure, as well as procedural documents defining their relationship - instructed the investigator operational unit, matching the investigator request to the prosecutor procedural manager and an application to the investigating judge to conduct investigative, undercover investigation (search) actions and legal proceedings to ensure the criminal proceedings.

The author concludes that the interaction - is a joint activity of the bodies, which are not related to each other relations of subordination and act within the limits provided by law for each authority. Still, issues of cooperation in the criminal proceedings are limited only by the interaction between operational units and the investigator, and then only at the level of the investigator's instructions. The lack of consistency between the actions of the investigator, the prosecutor and the operational arm of the procedural manager to achieve a common goal to perform functions assigned to them a negative impact on the results of the pre-trial investigation. Modern criminal proceedings having in your arsenal algorithm of actions rather wide range of actively interacting entities, in practice, does not use this positive development to production efficiency. In order to earn the necessary interaction solutions all agencies cooperating parties. This will give an opportunity to put the point in many contentious issues.

Key words: *criminal proceedings interaction investigator, operational units, the prosecutor procedure head, undercover investigative (detective) actions.*

УДК 343.1:351.746

**О. В. Бочковий,
Б. Г. Розовський**

ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ РИНКУ В ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

У статті вказано на невідповідність сучасних кримінально-правових і процесуальних засобів протидії злочинності реальним потребам забезпечення безпеки суспільства від злочинних проявів. Акцентовано увагу на недостатності застосування матеріальної зацікавленості громадян у досягненні соціально значимих результатів, зокрема й для сприяння протидії злочинності. Запропоновано створення відповідного фонду для заохочення громадян щодо протидії злочинності.

Ключові слова: *суспільство, злочинність, кримінальне право, кримінальний процес, економіка, ринок, заохочення, заявник, інформатор, винагорода, фонд.*